

Slišati, poslušati, sporazumevati se in ... govoriti:
rojstvo odnosa

*Kako spodbujati jezikovni razvoj
z glasom, petjem in glasbo*

Likovno opremila Serena Bellini

Prevod in priredba v slovenščino: Martina Ozbič, Jerneja Novšak Brce, Damjana Kogovšek

Serena Bonifacio, *logopedinja, Trst, Italija*

Ingrid Rudoj, *družinska pediatrinja, Združenje »Associazione Do Re Mi... Imparo« Musica per l'infanzia, Trst, Italija*

Za priredbo v slovenščino: Martina Ozbič, Jerneja Novšak Brce, Damjana Kogovšek, *logopedinje in surdopedagoginje, Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana, Slovenija*

Logotipi italijanskih in slovenskih združenj in ustanov, ki so pokrovitelji te publikacije, so na platnici.

UVOD

Jezik je ena izmed najpomembnejših sredstev sporazumevanja, ki jih otrok razvije v prvih letih življenja. Njegov razvoj je vezan na razvoj kognitivnih in čustvenih sposobnosti. Govorjenje služi vzdrževanju odnosov z drugimi, pomnjenju tistega, kar se je otrok naučil/spoznal o realnosti, za organiziranje in uravnavanje svojega vedenja, za izražanje čustev (frustracije, jeze, strahu), pa tudi pri učenju kontrole le-teh (npr. ko se otrok počuti sam, se lahko potolaži s samogovorom in si reče: »Mama se vrne kmalu.«). Jezik je pomemben kazalnik splošnega otrokovega razvoja in zato je opazovanje jezika pomemben dejavnik pri sistematskih pregledih zdravnikov in drugih strokovnjakov za vse predšolske otroke. Znano je, da je ob zaostanku jezikovnega razvoja zgodnja obravnava, ki je usmerjena na starše, učinkovito sredstvo za odpravljanje trajne jezikovne motnje, pa tudi drugih motenj, ki pogosto spremljajo jezikovne motnje (npr. težave z vedenjem in čustvovanjem, v šolskem obdobju pa težave na področju opismenjevanja). Zato je za učinkovito preventivo na področju komunikacije pomembno slediti otroku, opazovati otroka in njegov jezikovni razvoj vse od prvih mesecev življenja; ob tem je pomembno informirati in vključiti starše, ki najbolje poznajo svoje otroke, in s tem spodbuditi to, kar že spontano počnejo. Knjižica, ki je pred Vami, skuša na jasen in neposreden – znanstveno in strokovno ustrezen – način staršem opisati tako razvojne mejnike jezikovnega razvoja otrok kot tudi najbolj ustrezne načine za podkrepitev in spodbujanje le-tega. Želimo si, da bi se zavedanje o pomenu sodelovanja med starši in zdravniki pediatri vedno bolj razvijalo in vplivalo na večje poznavanje pomena, ki ga ima spodbudno okolje za harmoničen razvoj vrojenih sposobnosti oz. zmožnosti vsakega otroka.

Majla Paci
razvojni nevropsihiatrinja

Med nosečnostjo

Draga mama, vedi, da sta petje in poslušanje glasbe med nosečnostjo velikega pomena za razvoj tvojega otroka. Otrok prepozna tvoj glas od sedmega meseca nosečnosti dalje in ga ima – med vsem drugimi – po rojstvu najraje; ko se rodi, prepozna vse melodije, ki si mu jih pela. Pri prehodu iz tvojega telesa v zunanji svet, ki ga otrok še ne pozna, te melodije otroka umirijo.

Kaj lahko storiš ti, mama?

- Vzemi si nekaj trenutkov miru, tišine, da lahko poješ svojemu otroku¹, k temu vključi tudi otrokovega očeta;
- Izmisliš si lahko melodijo, pesem, ki bo »njegova/njena pesem« in bo tvojega otroka spremljala v neštetihih trenutkih življenja.
- Govori mu s poudarjeno melodijo, s petjem; tvoj glas bo otroku sporočal občutke ljubezni, čustva, toplino, varnost.
- Poslušaj glasbo, ki jo imaš rada, ki pripomore k boljšemu počutju. Ne pozabi na klasično glasbo (Bach, Vivaldi, Mozart ...): ta glasba otroka po navadi sprosti in zmanjša stres, kar pa koristi tako tebi kot tvojemu otroku, ki se bo rodil.

¹ Z besedo otrok in besedami, ki se nanašajo nanj (njega, mu ...), mislimo tako na deklenco kot na dečka.

Od rojstva do 3 mesecev

Dragi starši, vedite, da se učenje jezika začne že zelo zgodaj, še pred rojstvom, ko otrok sliši glas svoje mame. Ko se otrok rodi, posluša in vidi odrasle osebe, ki govorijo, in začne povezovati razne samoglasnike z izrazi obraza osebe, ki samoglasnike izgovarja. Otroka bolj pritegne tekoči, povezani govor kot pa posamezne besede, predvsem pa ima rad ljubkovalni, *otroku namenjen govor*, poznan tudi pod imenom *baby talk*, *pootročén* oz. *na otroka usmerjen govor*. To je oblika jezikovnega sporazumevanja, s katero se starši in odrasli po celem svetu obračajo na dojenčka, ga nagovarjajo; gre za sporazumevalen melodično poudarjen način, kjer pride do podaljševanj in poudarjanja zlogov v izgovoru. *Otroku namenjen govor* s pomočjo vidnih in slišnih informacij omogoča in olajša prepoznavanje besed. Otrokova občutljivost za prozodijo, to je za melodijo in ritem maternega oz. prvega jezika, pripravi otroka na proces sporazumevanja (zaznavanja govora, poslušanja). Na tak način je možen proces jezikovnega učenja. Vedite, da novorojenček prepozna melodije, ki jih je poslušal med nosečnostjo, že v prvih dneh življenja.

Kaj lahko kot mama oz. oče storite vi?

- S svojim otrokom se pogovarjajte že od prvih trenutkov po rojstvu, ko ga dojite, hranite, previjate, zamenjate plenico; svojemu otroku lahko govorite tudi z daljave, saj vas sliši, kljub temu da vas ne vidi!
- Z otrokom se sporazumevajte s spreminjanjem glasu in ob tem opazujte njegove odzive.
- Prilagodite svoj govor, ki je namenjen otroku, njegovemu počutju (jezen, vesel, umirjen, brezskrben ...).
- Otroku govorite s poudarjeno melodijo¹; to je z načinom, s katerim nagovarjamo otroke in ki je značilen za vse matere sveta. Ritem in melodija glasu bosta otroku sporočala naklonjenost, čustva, kasneje pa mu bodo pomagala pri govoru.

*otroku govorite
na ljubkovalen
način, s
poudarjeno
melodijo in
premori*

- Če doma govorite dva jezika, lahko vsak izmed staršev govori in peje otroku v svojem maternem jeziku¹.

- Pojte uspavanke ali druge melodije in »njegovo pesem«, torej pesem, ki ste jo ustvarili zanj med nosečnostjo.
- Če imate navado peti, pojte pesmi, ki jih imate radi na tak način, da jih npr. mrmrate, ob tem pa gledate otroku v oči.
- Doma lahko ustvarite bogato glasbeno okolje, polno kakovostne glasbe in ne šuma ter ropota.
- Televizija in radio naj ne bosta prižgana predolgo! Otrok potrebuje tudi tišino, da lahko razlikuje, prepozna, proizvaja zvoke in da mu omogočite poslušanje materinega glasu in glasu ostalih družinskih članov.

Skupno petje in poslušanje glasbe bosta otroku pomagala razviti različne spretnosti, še posebej sporazumevalno-komunikacijske. Te dejavnosti, kot so petje, poslušanje, govorjenje, so dragocene: če bo glasba prisotna v vsakodnevem življenju, se bo otrok naučil glasbenega jezika z enako spontanostjo in naravno, kot se bo naučil govoriti.

¹ Ta nasvet velja za otroke vseh starostnih skupin in za vse jezike, saj se bo otrok v jasliah in kasneje v vrtcu moral sporazumevati v jeziku vzgojno-izobraževalnega okolja.

4 - 6 mesecev

Otrokove sposobnosti za razlikovanje fonemov oz. glasov jezika postajajo bolj natančne: otrok se nauči osnovnih značilnosti maternega jezika tako, da poveže zvok glasu z obrazno mimiko osebe, ki govori - govorca. Zdaj je otrok sposoben prepoznati enak samoglasnik tudi, če ga izgovarjajo različne osebe in z različno hitrostjo; zmožen je razlikovati dva različna samoglasnika (npr. a, i); otrok postaja vse bolj občutljiv na različne zvočne dražljaje soglasnikov (npr. p, k); sposoben je razlikovanja dveh različnih jezikov na osnovi intonacije in ritma govornega jezika z opazovanjem obraznih gibov govorca. Ko otroci poslušajo zloge (npr. /ba, /ta, /kra/...), ki jih izgovarja odrasla oseba, se ne aktivirajo le možganski deli, s katerimi razlikujemo jezikovne zvoke/glasove, temveč tudi področja možganov, ki so soudeležena v organiziranju, pripravi, tvorjenju mišičnih gibov, s katerimi izgovarjamo besede. Pri 6. mesecu otrok začne s samostojnim tvorjenjem zaporedij zlogov, sestavljenih iz enega soglasnika in enega samoglasnika, kar predstavlja ritmično organizacijo in podobnost v trajanju govornega odraslega. Ta faza, imenovana faza brbljanja, se bo do 12. meseca razvila v porajanje prvih besed. Dokazano je namreč, da glasbene izkušnje že od rojstva dalje prispevajo k zgodnejšemu razvoju brbljanja in njegovi raznolikosti.

Kaj lahko storite vi, starši?

- Na otroka se obračajte s prijetnim, čustvenim glasom in ga ves čas pogovora - dialoga glejte v oči. Na tak način bo otrok ves čas pogovorne izmenjave užival, saj bo tako vzdrževal odnos in zadrževal pogovorna usklajevanja z vami; odgovarjal bo z vokalizacijami in gibi.

- Z enostavnimi izjavami, stavki lahko komentirate različne vsakodnevne dejavnosti, v katere je otrok vključen, morda s poudarjanjem nekaterih glasov (npr. s podaljševanjem samoglasnikov v besedah: »Tu je maaamaaa«. »Oh, kako lepi trebuššček!« ob menjavi plenice ...) z namenom, da usmerite pozornost; na tak način bo otrok bolj motiviran in se bo naučil razumeti, kaj želite z njim početi.
- Igrajte se z otrokom z zvočnimi predmeti iz vsakodnevnega življenja (žlice, pokrovke...).

- Pomagajte otroku raziskati njegovo zvočno okolje.
- Povežite razne zvoke, oglašanja (t.i. onomatopeje) s specifičnim, posebnim predmetom in to poudarite (npr. »vrrr« za pralni stroj ali mikser, »cin cin« za zvonček pečice, »bum« za zvok ob zapiranju vratc omare). Bodite pa pozorni, da ne nadomeščate imen predmetov z zvoki, temveč poskrbite, da vzporejate oboje, npr. »Pralni stroj se sliši vrrr«, ali »Vrrr, poslušaj! Pralni stroj!«; ne pa samo »Vrrr!« namesto »Pralni stroj!«.
- Z glasom ponazorite, posnemajte prijetne zvoke iz okolja: trkanje dežnih kapljic na okenske šipe, čivkanje – petje ptic, žuborenje vode, šelestenje drevesnih listov ...

*pojte
otroku
mrmraje*

- Pojte posamezne zloge (/ba/, /ma/, /la/...) ali spreminjajte glasovno višino z mrmranjem, na glas /mmm.../, namesto celih besed.
- Nadaljujte s petjem uspavank, otroških pesmi, tudi otrokove pesmi - tiste, ki ste jo sestavili - skladali zanj.
- Ponujajte otroku različne glasbene žanre (klasično glasbo, jazz, country ...); ne predvajajte mu le glasbe za otroke.

- Z otrokom poslušajte glasbo različnih kultur; naj spozna različne melodije in ritme, ki bodo vplivali na njegovo glasbeno občutljivost.
- Delite z otrokom svojo glasbeno izkušnjo in vključujte ga v poslušanje preko gest in obrazne mimike.
- Ponudite svojemu otroku male zvočne predmete ter glasbila, s katerimi bo lahko raziskal razne zvoke tudi aktivno, z njihovim rokovanjem, drgnjenjem, dotikom, stresanjem; na tak način si bo otrok pridobil čutne, motorične/gibalne ter čustvene izkušnje.

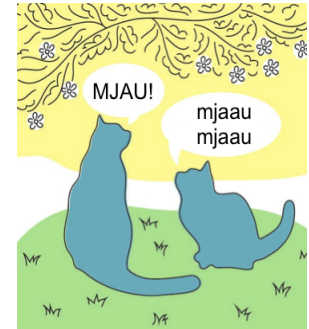
7. – 8. mesec

Od 6. – 7. meseca dalje se sposobnost razlikovanja glasov otrokovega jezika pomembno izboljša. Otrok se nauči razlikovati tudi pomen besed s podobnimi glasovi (npr. prt-krt, dar-par ...); ta razvojni korak omogoči otroku, da pri 30. mesecu doseže dobro raven jezikovnega razvoja. Otroci najprej usvojijo samoglasnike (a, i, u...), šele kasneje soglasnike (s, t, g, f...). Pri 7. mesecu si otrok lažje in hitreje zapomni besedo, če jo izgovarja poznan glas oz. poznana oseba; zato je nadaljnja uporaba zgodnjega govora matere oz. pootročene govora osnova, podkrepitev za učenje jezika in njegovih zvočnih značilnosti. Otrok začne z razumevanjem nekaterih njemu poznanih besed (npr. mama, tata, nona-nono, deda, babica, glasovi živali ...).

Kaj lahko naredite?

Govorite z otrokom in ga glejte v oči: na tak način se bo otrok naučil in prepoznal nove besede hitreje, kot pa če bi jih poslušal na televiziji ali po radiu. Slednja sploh nista koristna za otrokov govorno-jezikovni razvoj. Med govorjenjem vzdržujte očesni stik, s čimer boste otroku omogočili, da »vidi in gleda, ko govorite« vse v istem trenutku.

- Še vedno uporabljajte na otroka usmerjen govor, saj mu na tak način omogočite pomnjenje – zapomnitev besed, mu pomagajte razumeti svoja in njegova čustvena stanja.
- Pomagajte mu pri učenju novih besed, in sicer na tak način, da najprej izgovorite njemu poznano besedo, nato povežete novo, saj pogosta beseda pomaga pri zapornitvi manj pogoste besede (npr. mama ... lepa).
- Začnite z listanjem malih knjig za otroke oz. slikanic in revij ter ob tem otroku kažite slike in jih imenujte.

- Pojte mu enostavne in kratke pesmi s poudarjanjem glasovnih elementov, s podaljševanjem zlogov, poudarjanjem rim, saj poudarek – namestitvev naglasa pomaga otroku pri razumevanju, kje se začenja nova beseda (npr. *enci benci na kamenci; an ban pet podgan*).
- Nadaljujte s ponujanjem zvočnih predmetov in majhnih glasbil; videli boste otrokovo presenečenje, ko bo s svojimi gestami izzval nepričakovane zvoke. Ponudite mu enostavne ritmične vzorce z glasom, s ploskanjem dlani ali s tresenjem zvočnih predmetov; opazili boste, da vas bo otrok skušal posnemati, poskušal bo ponoviti ritme s svojim glasom, rokami ali nogami.
- Pokažite otroku, da cenite in razumete njegovo glasovno izražanje.
- Nadaljujte s poslušanjem glasbe drugih kultur, saj med 6. in 12. mesecem otrok začenja razvijati sposobnost zaznavanja metričnih variacij, raznolikosti, ki bodo vplivale na njegov občutek za ritem.

pokažite in imenujte predmete ter slike

9. – 12. mesec

Dragi starši, vedite, da v tem obdobju otroci postopoma začenjajo prepoznati besede na osnovi posameznih detajlov, ki besede sestavljajo (soglasniki in samoglasniki) v večji meri kot pa na osnovi intonacije/melodije in čustvene komponente, s katerima smo besede izgovarjali v mesecih pred tem obdobjem. Otroci z zanimanjem poslušajo izmišljene besede (npr. roku, batata), ki pa so po naglasni podobi (naglašnem zlogu) in zaporedju glasov podobni maternemu jeziku. Glasove jezika si zapomnijo na tak način, da jih povežejo z njihovim pomenom, in začeno s tistimi, ki jih najpogosteje slišijo v vsakodnevem življenju; prej in bolje pa se jih naučijo, če besedo slišijo v različnih kontekstih, situacijah. Z razvojem imenovan predmet spoznajo zelo hitro, čeprav so se njegovo ime naučili le nekaj časa pred tem. Učinkovito se sporazumevajo z gestami, še posebej s kazanjem s kazalcem.

Kaj lahko naredite?

- Omogočite poslušanje besed med vsakodnevnimi dejavnostmi (npr.: imenujte dele telesa med preoblačenjem ali kopanjem ali pa imenujte hrano med obrokom).
- Imenujte predmete, slike, osebe na ustrezen način in to vsakič, ko jih otrok pogleda, zato da se bo lahko naučil novih pomenov.
- Govorite mu z ustrezno hitrostjo, ne prehitro, vnesite premor med stavke in spodbudite interakcijo med vami na tak način, da počakate in po svojem govorjenju pustite nekaj premora med pogovornimi izmenjavami, da se lahko otrok izrazi na svoj način. Spreminjajte ritem stavkov z improviziranjem variacij; npr. izgovorite hitro »Miška teče« ali »Teci, teci miška!« in počasi izgovorite »Želva hodi, se premika. Polžek leze, leze počasi«, z moduliranjem glasu.

*pokažite
svojemu
otroku, da ga
razumete*

*odzovite se na
otrokovo glasovno
izražanje*

- Pogovarjajte se z otrokom in se na njegove zvočne, glasovne izraze, produkcije, geste odzovite; pokažite, da ste ga razumeli.
- Pridobite otrokovo pozornost in spodbudite zanimanje za posnemanje z doživetim igranjem, z vključitvijo posebnih zvokov, dogodkov, presenečenj, nečesa, česar ne pričakuje, npr. skrivanjem in pojavljanjem igračke z glasovnim in govornim spremljanjem, vzkliki. Uporabljajte različne obrazne izraze, držo telesa in različne glasovne modulacije.
- Spodbujajte otroka, da sam proizvaja zvoke, da se sam oglašja; poslušajte ga, pokažite odobravanje, odzovite se na njegovo izražanje, njegove glasovne kreacije ter ga pohvalite.

- Pojte pesmice s poudarjanjem glasovnih elementov, s podaljševanjem zlogov, uporabljajte geste in obrazno mimiko.
- Če otrok že samostojno stoji ali pa je že shodil, ob skupnem poslušanju zelo ritmičnih melodij spodbujajte spontano gibanje, ki ga spodbudi glasba. V ta namen uporabljajte zgoščenke, ki so priložene knjigam zgodb, katere boste listali s svojim otrokom ob poslušanju glasbe.

13. - 18. mesec

Otrokova sposobnost za razumevanje jezika se postopoma razvije do take mere, da je 18-mesečni otrok sposoben slediti temu, kar je povedano med pogovarjanjem, sposoben je razumeti pomen več kot sto besed in enostavnih navodil, ukazov. Prav tako je sposoben hitrega prepoznavanja poznane predmeta, ko je le-ta imenovan, in to že tako, da sliši prvi zlog besede.

Kaj lahko naredijo starši?

- Pokažite predmete ali njihove ponazoritve, slike z namenom, da usmerite otrokovo pozornost na poslušanje besed, ki te predmete označujejo.
- Vedno imenujte to, kar otrok pokaže, z namenom, da obogatite njegov besedni zaklad - besedišče ter povečate nabor besed, ki jih otrok razume.
- Ko otrok pokaže zanimanje za določen poznan predmet, ga imenujte počasi, s podaljševanjem samoglasnikov (npr. podaljšajte prvi zlog pri besedi npr. roka: »rooka«), vendar brez prekinjanja izgovora celotne besede.
- Pomagajte otroku, da si zapomni in prepozna podobne besede, ki pa imajo različen pomen, s pomočjo slikovnega materiala, ponazoritev, zgodb (npr. bil je bos in je imel rdeč nos).

*igrajte se
s svojim
glasom
in petjem*

- Komentirajte njegove igralne poskuse, dejavnosti, z namenom, da vzdržujete komunikacijski stik in da mu omogočite poslušati to, kar poveste, čeprav niste v neposredni bližini.
- Igrajte se igro »pretvarjam se, da ...«, *igro vlog* (npr. pretvarjam se, da hranim medveda in sebe) in *na simbolne igre*, kjer lahko predmete uporabite za različne namene in na tak način, da pridobijo različno funkcijo (npr.: škatla je lahko klobuk).

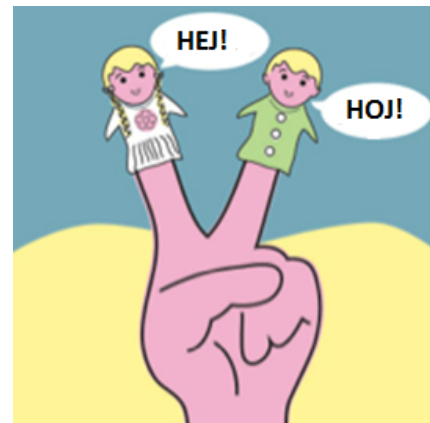
- Uporabljajte in s posebno uporabo glasu, govora ter petja (onomatopeje, vzkliki, zvočni učinki ...) presenetite svojega otroka, ko mu pripovedujete izmišljene zgodbe ali tiste iz knjige; tudi otroku dajte možnost, da se izrazi in kaj pove.
- Nadaljujte z igranjem z glasom, z zvoki, z glasbo... in vedite, da se pozitivni učinki takih dejavnosti na jezik udejanjijo predvsem, če gre za aktivno interakcijo med vami in vašim otrokom.
- Nadaljujte s petjem pesmic in izštevank s poudarkom na ritmičnih vzorcih.

19. - 24. mesec

Pri tej starosti otroci kažejo povečano pozornost za jezikovne glasove besed, ki zvenijo podobno, vendar imajo različen pomen (npr. krt - prt); hitrejši so pri razlikovanju soglasnikov in samoglasnikov v različnih besedah (npr. luna-mama-pipa); razumejo pomen enostavnih pogovorov, ki se nanašajo na družinske izkušnje. Lahko se izražajo z uporabo tudi več kot sto besed; lahko tvorijo prve stavke, izjave iz dveh besed (npr. mama še; tam hov) in ko se znajdejo v težavah, lahko prosijo za pomoč. Pozorni so na intonacijo glasu in na osnovi le-te lahko razumejo, ali gre za trditev ali pa za vprašanje.

Kaj lahko storite?

- Pustite otroku, da se izraža na osnovi svojih zmožnosti in s svojim tempom.
- V ustrezni obliki ponovite in preoblikujte, dopolnite njegove še nepopolne besede in izjave z namenom, da mu ponudite ustrezen model jezika, ne da bi mu pokazali, da ga želite popravljati.
- Nadaljujte z branjem enostavnih zgodb z vključevanjem posebnih glasovnih oblik (onomatopej, zvočnih učinkov ...).
- Spodbujajte otroka pri nadaljevanju pogovora tako, da mu nudite, zagotovite ustrezen čas in prostor, da se lahko izrazi.
- Nadaljujte z igranjem vlog, s posnemanjem glasov živali, zvokov narave in okolja.
- Ustvarite pogovorne izmenjave tudi pri zvočno-glasbenih dialogih (npr. dve osebi, ki izmenično pojeta ali igrata na glasbilo).

- Nadaljujte s petjem pesmic, ki jih ima otrok rad: opazili boste, da jih bo skušal ponoviti.
- Pojte pesmi z neobstoječimi besedami, izmišljenimi besedami (npr. pi-ti-ki-ši), z namenom, da uredite kratkoročni spomin in sposobnost artikulacije besed (otrok si lažje zapomni zaporedja zvokov kot pa zaporedja besed).
- Otrok naj posluša različna glasbena dela, svojega otroka boste videli plesati in se ritmično premikati.
- Če imate doma glasbila, otroku pokažite, kako igrate nanje, in pustite, da vas skuša posnemati z dotikanjem glasbila ali tapkanjem nanj.

*spodbujajte
glasbeni
dialog*

25.-36. mesec

Besedišče se vsakodnevno širi in bogati in izgovor besed postaja vse bolj natančen, jasen in razumljiv tudi nepoznanim ljudem, tujcem. Otrok skuša oblikovati daljše govorne enote s povezovanjem enostavnih stavkov; skuša komentirati to, kar vidi, in to, kar se dogaja okoli njega - v njegovi okolici; sprašuje in odgovarja na vprašanja, zahteve, pobude drugih. Pri 36. mesecih njegovi stavki postajajo vse daljši, lahko so prisotni tudi glagoli, prislovi, pridevniki; govor postaja vse bolj organiziran in urejen.

Kaj lahko storite vi, starši?

- Da bi otroku ponudili ustrezne primere stavkov, ki so strukturirani in pravilni, vi preoblikujte njegov govor, ne da bi od njega zahtevali, da izjave ponovi.
- Opisujte dogodek ali slikovni material z uporabo veznikov, besed »ker, ampak, nato« z namenom, da mu nudite govorno-jezikovni model, ki je organiziran in kompleksen.
- Interpretirajte otrokove odzive in govorite o njegovih občutkih, čustvovanjih/čutenjih, preteklih izkušnjah, bodočih izkušnjah ob upoštevanju njegovega zornega kota in tega, kar ga zanima.
- Igrajte se z njim z ustvarjanjem enostavnih zgodb ob uporabi lutk, dogajanje obogatite z zvočnimi in glasovnimi učinki oz. petjem.

*preoblikujte
njegov govor, ne da
bi od njega
zahtevali,
da izjave ponovi*

- Povežite glasbo s slikanico - ilustrirano zgodbo; razumel bo, da glasba (počasna, hitra, žalostna, vesela...) vzbudi čustva in pomaga, da čustva izrazimo.
- Nadaljujte s petjem pesmic, izštevank; otrok bo zmožen ponovitve.

*povežite glasbo s
slikanico -
ilustrirano zgodbo*

- Igrajte se z zvoki. Otrok bo lahko improviziral, si izmislil, ustvarjal uglasbitve, zvoke in se bo zelo zabaval, ko bo lahko dopolnil verze pesmi, ki jo pozna.
- Poslušajte zgoščenke, ki so priložene slikanicam oz. napisani in ilustrirani zgodbi, in vključite otroka v poslušanje in opazovanje slik, z izražanjem čustev, ki jih glasba in zgodba navdihujeta.

Tako kot je pomembno, da se z otrokom pogovarjamo v pravilnem jeziku in z bogatim besediščem, je pomembno tudi, da otroku ponudimo raznolik in kakovosten glasbeni repertoar, nabor.

36 mesecev in več

Pri tej starosti bi moral otrok razumeti pomen tega, kar mu rečemo v jeziku, ki mu je znan, in to do te mere, da lahko odgovori na ustrezen način na enostavno vprašanje.

Otrok bi moral biti zmožen uporabiti skoraj vse soglasnike svojega jezika, 90 % povedanega bi moralo biti razumljivega osebam, ki otroka ne poznajo; moral bi uporabljati besede *potem, torej, medtem ko, ker*; ednino, dvojino in množino; povedati svojo starost; povedati, če je deček ali deklica itd.

Kaj lahko naredite vi, starši?

- Govorite mu in pustite, da govori ... skupaj se igrajte s svojim glasom.
 - Berite zanj, berite skupaj, v dogajanja in čustva junakov iz zgodbe ga vključujte z občutkom.
 - Navadite ga obiskovati knjižnice, knjigarne ter spodbujajte radovednost in raziskovanje otroških knjig.
-
- Ponudite otroku glasbene izkušnje o. vključite ga v glasbene dejavnosti skupaj z drugimi otroki.
 - Naj posluša glasbo v živo; peljite ga na glasbene dogodke v vašem mestu.

*omogočite
otroku
glasbeno
izkušnjo z
drugimi otroki*

- Prisluhnite otroku, ko prosi za glasbila, saj se v tem starostnem obdobju pojavi močna želja po igranju na le-ta; glasbila ga namreč privlačijo; nudite otroku raznolika glasbila z namenom, da razširite njegovo izkušnjo. Vaš otrok bo z razvojem motorične koordinacije izboljšal sposobnost, da najde ustrezne gibe, da bi iz glasbila pridobil zvoke, ki so mu všeč, in bo postal vse bolj večč pri preskušanju variacij. Igranje z glasbili bo spodbudilo tudi igro vživljanja (simbolno igro) v osebe ki jih je opazoval, in situacije, ki jih je izkusil, v vsakodnevnem življenju.

Upoštevajte dejstvo, da branje, poslušanje glasbe in igranje/petje/glasbeno udejstvovanje t.i. glasbene igrarije pomagajo otroku, da razvije ne le komunikacijo in jezik, ampak tudi vse ostale spretnosti, kot so pozornost, spomin, koncentracija, motorična koordinacija, sposobnost interakcije z drugimi; omenjene dejavnosti bodo okrepile tudi vaš odnos, izboljšale bodo vaše dobro počutje in radostno obogatile otrokovo življenje ter življenje celotne družine.

Dragi starši, ponudili smo vam veliko informacij; a zapomnite si, da je vsak otrok v svojem razvoju in v svojih prvih korakih učenja jezika edinstven; vsak ima svoj tempo in svoj stil. Vsekakor pa je dobro vedeti, da sta organizacija raznih faz in hitrost razvoja dobro poznana. Če vas skrbi glede otrokovega razvoja oz. če opazate, da kasni v doseganju razvojnih mejnikov, prosite za mnenje svojega pediatra, ki vam bo nudil ustrezne informacije ali pa vas bo usmeril v specializiran center.

Viri

- Anselmi P. (2010). Idee musicali da modellare per i bambini piccolissimi. Musikit, Brescia.
- Apostoli A., Gordon E. (2005). Ascolta con lui. Curci Editore
- Bonifacio S., Hvastja Stefani L. (2010). L'intervento precoce nel ritardo di linguaggio. Il modello INTERACT per il bambino parlatore tardivo. Edizioni FrancoAngeli, Milano.
- Bonifacio S., Montico M., Girolametto L. (2013). Lo sviluppo delle abilità socio-conversazionali dai 12 ai 36 mesi. Quaderni acp; 20 (6): 248-251.
- Bonifacio S., Reginella A., Zocconi E. (2006). Comunicare e parlare: la nascita di un gioco. Come prevenire il ritardo del linguaggio. Quaderni acp; 13 (1).
- Caselli M.C., Casadio P. (1995). Il primo vocabolario del bambino. Guida all'uso del Questionario MacArthur per la valutazione della comunicazione e del linguaggio nei primi anni di vita. Edizioni FrancoAngeli, Milano.
- Caselli M.C., Pasqualetti P., Stefanini S. (2007). Parole e Frasi nel "Primo Vocabolario del Bambino". Nuovi dati normativi fra 18 e 36 mesi e Forma breve del questionario. Edizioni FrancoAngeli, Milano.
- Cipriani P., Chilosi A.M., Bottari P., Pfanner L., (1993). L'acquisizione della morfosintassi in Italiano: fasi e processi. Padova: Unipress ed.
- Delalande F., (a cura di), (2009). La nascita della musica, Edizioni Franco Angeli, Milano.
- Flaugnacco E., Lopez L. (2014). "Mu-si-ca": il ritmo nello sviluppo del linguaggio. Un pediatra per amico n. 5.
- Imberty M. (2000). Il ruolo della voce materna nello sviluppo musicale del bambino. Musica domani; 114; 4-10.
- Imberty M. (2002). La musica e il bambino in: "Enciclopedia della musica". Einaudi, Torino.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja Peklaj, U., Kranjc, S., Grgič, K., Sočan, G., Komidar, L. (2011). Ocenjevanje sporazumevalnih zmožnosti dojenčkov in malčkov : lista razvoja sporazumevalnih zmožnosti: besede in geste: lista razvoja sporazumevalnih zmožnosti: besede in stavki. Ljubljana : Center za psihodiagnostična sredstva.
- Marjanovič Umek, L., Kranjc, S., Fekonja Peklaj, U. (2006). Otroški govor: razvoj in učenje. Zbirka Zrenja. 2006. Domžale: Izolit.
- Ozbič, M. (2007). Glasbo gledam, vidim, tipam, božam, gibam, slišim in poslušam : glasba za osebe z motnjo sluha. Glasba v šoli in vrtcu, letn. 12, št. 2, str. 28-51.
- Ozbič, M., Kogovšek, D., Novšak Brce, J., Bernhardt, M. B., Stemberger, J. P., Muznik, M., Marin, A. (2014). Fonološki procesi v govoru slovenskih predšolskih otrok : epenteza = Phonological processes in speech of Slovenian preschool children : epenthesis. V: DEVJAK, T. (ur.). Sodobni pedagoški izzivi v teoriji in praksi. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, str. 277-305.
- Panizon F. (2008). La Musica: i suoi effetti comunicativi e neurofisiologici, e la musicoterapia. Medico e bambino, 27 (8) 534-540.
- Panza C., Flaugnacco E. (2013). Competenze musicali del bambino 0-3 anni. Medico e bambino n. 9; 571-576.
- Partanen E., Kujala T., Teyaniemi M., Huotilainen M. (2013). Prenatal Music exposure induces long-term neural effects. PLOS One 8, 10: 1-6.
- Rutten-Saris, M. (1992). Porajajoči se jezik telesa. Assen: Van Gorcum. HBO-reeks. Gezondheidszorg/Welzijn; deel 1.
- Saffran J. R. (2003). Musical learning and language development. Ann N. Y Academy Sci 999:397-401.
- Skamlič, N. (2014). Od joka do prvih besed : priročnik za spodbujanje komunikacije, govora in jezika v prvem letu življenja. 2014. Radovljica : Didakta.
- Volta A. (2010). In principio era il suono. Quaderni acp; 17 (2): 89-91.
- Zmarich C. (2010). Lo sviluppo fonetico e fonologico da 0 a 3 anni. In S. Bonifacio e L. Hvastja Stefani: L'intervento precoce nel ritardo di linguaggio. Il modello INTERACT per il bambino parlatore tardivo. Edizioni FrancoAngeli, Milano.

Zahvaljujemo se združenju A.L.M.A. Gruppo Studi Musicoterapia di Trieste
za financiranje tiska pričujoče knjižice v italijanskem jeziku

Majla Paci: e-mail: majlapaci@libero.it

Avtorice se strinjajo z brezplačno diseminacijo dela preko elektronskih in digitalnih virov pod pogojem, da je delo ohranjeno v celoti.

Serena Bonifacio: e-mail: serena.bonifacio@alice.it

Ingrid Rudoi: e-mail: ingridrudoi@tiscali.it

Martina Ozbič: Martina.ozbic@pef.uni-lj.si

Jerneja Novšak Brce: jerneja.novsak@pef.uni-lj.si

Damjana Kogovšek: damjana.kogovsek@pef.uni-lj.si

www.doremimparo.it

Kulturno združenje Do Re Mi...Imparo Musica per l'Infanzia

www.doremimparo.it

Ilustracije Serena Bellini © 2015 – vse pravice pridržane

Grafično oblikovanje: Serena Bellini

www.serenabellini.it

e-mail: essebellini@gmail.com